

DUTCH UNIVERSITY COLLEGE

AFSTANDSONDERWIJS

UITGANGSPUNTEN EN DOELSTELLINGEN

PROF. WILL DUBBELING MA, PhD. (directeur /decaan)

AFSTANDSONDERWIJS UITGANGSPUNTEN EN DOELSTELLINGEN

Onderwijskundigen zijn het er hoe langer hoe meer over eens, dat het traditionele formele onderwijs nooit tegemoet kan komen aan de enorme vraag naar onderwijs. De behoefte aan onderwijs neemt enerzijds toe onder invloed van de mensen zelf, die hun kennis willen verrijken en nieuwe vaardigheden meester willen worden. Anderzijds vragen bedrijfsleven en overheid een steeds hoger niveau van ontwikkeling van hun mensen.

Het normale traditionele onderwijssysteem kan niet voldoen aan deze toenemende vraag. Het is niet voldoende efficiënt, het is te duur en de aanwezige hoeveelheid leerkrachten wordt niet effectief gebruikt.

Daarom is men gaan zoeken naar andere onderwijsmethoden: methoden die onderwijskundig even goed - of zelfs beter - zijn dan de traditionele. Een van die methoden, die is uitgegroeid tot een wereldbeweging in het onderwijs, wordt met de algemene naam "Afstandsonderwijs" aangeduid.

Afstandsonderwijs kan worden omschreven als 'een universele nieuwe onderwijskundige en culturele benadering tot economische en sociale ontwikkeling'.

Enkele voordelen van afstandsonderwijs:

1. *Democratisch*: Mensen van alle leeftijden en sociale of etnische achtergronden kunnen er gebruik van maken. Het is gebleken de meest effectieve methode te zijn om gelijke kansen te bieden voor allen.
2. *Spreiding*: Met relatief eenvoudige middelen kunnen vele studenten bereikt worden ook al zijn ze verspreid over grotere gebieden. Voor afstandsonderwijs bestaan geen geografische grenzen.
3. *Een methode voor alle onderwijsniveaus*: Afstandsonderwijs kan worden gebruikt voor alle onderwijsniveaus, van eenvoudig tot ingewikkeld.
4. *Permanente educatie*: In de context van economische en sociale ontwikkeling enerzijds en de enorme toekomstige veranderingen anderzijds, hebben mensen behoefte aan een voortdurend nieuwe aanbieding van onderwijsprogramma's.
5. *Formeel en niet-formeel onderwijs*: Na de dikwijls teleurstellende resultaten van conventionele formele schoolsystemen kan niet-formeel (buitenschools) onderwijs een goed alternatief zijn.
6. *Economisch*: Het traditionele formele onderwijssysteem is erg duur en eist een (te) groot aandeel van het nationale budget. Met afstandsonderwijs kunnen relatief veel mensen voor relatief weinig kosten worden bereikt.
7. *Efficiënt gebruik van onderwijskrachten*: Docenten uit het reguliere onderwijs zouden met hun kennis en ervaring als tutor kunnen optreden bij studieprogramma's via afstandsonderwijs. In het buitenland is dat al jaren gebruikelijk.
8. *Kwaliteit*: door het inzetten van gekwalificeerde docenten samen met geavanceerde didactische methoden wordt goed onderwijs gegarandeerd.
9. *Flexibiliteit*: Een flexibele onderwijskundige methode is voorwaarde voor de snel veranderende behoefte van potentiële studenten. Afstandsonderwijs is goed in staat om te reageren op 'signalen vanuit de samenleving' en strategie en inhoud van programma's bij te stellen. De methode van afstandsonderwijs kan zowel voldoen aan de behoeften van grote groepen als aan speciale eisen van kleine groepen c.q. individuen (eigen inbreng).

Enkele kenmerken van afstandsonderwijs:

- De onderwijsprocedures worden losgekoppeld van de persoon van een enkele docent.
- Het onderwijs hangt niet langer af van de subjectieve reactie op een klasse-situatie, maar is objectief geplanned en wordt aangeboden aan allen die zich inschrijven.
- Wanneer het onderwijs eenmaal is 'geobjectiveerd', dan kan het door middel van vermenigvuldiging en diverse communicatiesystemen worden aangeboden aan een theoretisch onbeperkt aantal studenten zonder dat daarbij de kwaliteit vermindert.
- Door het afstandsonderwijs modulair en geïndividualiseerd aan te bieden, kunnen studenten in hun eigen tempo en op hun eigen tijd de studie volgen. Daarbij kan rekening worden gehouden met persoonlijke omstandigheden.

Afstandsonderwijs kan worden beschouwd als een methode waarbij de kwaliteit gewaarborgd kan blijven bij een groeiend aantal studenten.

Geïndividualiseerde methode:

Een aantal gedachten zijn ontleend aan Charles A. Wedemeyer, onderwijskundige op het gebied van afstandsonderwijs op universitair niveau in de Verenigde Staten (jaren zestig/zeventig). Wedemeyer's denken is zeer liberaal, en een duidelijke invloed van de filosofie van Carl Rogers valt te onderkennen.

Wedemeyer gebruikt termen als 'onafhankelijke studie', 'open leren', en 'afstandsonderwijs'. De eerste daarvan wordt vrij algemeen gebruikt in de Verenigde Staten voor schriftelijke en afstandsonderwijs-programma's op universitair niveau. Hij omschrijft 'onafhankelijk onderwijs' als een didactiek waarin verschillende vormen van onderwijs-leervoorzieningen zijn getroffen, waarin begeleiders (tutoren) en studenten ieder hun eigen essentiële taken en verantwoordelijkheden hebben en van daaruit met elkaar communiceren.

De bedoeling is dat studenten leren in hun eigen omgeving en dat een zelf-gerichte leercapaciteit ontwikkeld wordt.

Dit laatste is één van de belangrijkste bijdragen die een universiteit kan leveren: het zelf kritisch opnemen, verwerken en ontwikkelen van bepaalde gedachten. Dit is een democratisch sociaal ideaal, gebaseerd op een liberaal onderwijskundige filosofie.

De voornaamste principes uit Wedemeyer's filosofie zijn:

1. Niemand mag de mogelijkheid tot onderwijs onthouden worden.
2. De autonomie van de student wordt aangetoond door het zelf bepalen van de leerstappen: de student moet dit doen in overeenstemming met zijn eigen omstandigheden en niet gebonden zijn door enig mechanisme van het begeleidend instituut.
3. Deze autonomie houdt ook een geïndividualiseerde benadering en interactie in. De leerstof wordt in overeenstemming gebracht met de leerdoelen en daarenboven begeleidt het instituut iedere student zoveel mogelijk individueel.
4. Uit het principe van autonomie volgt tevens, dat de student zijn eigen leerdoelen bepaalt en de activiteiten die nodig zijn om gestelde doelen te bereiken.
5. Dit houdt in dat de student verantwoordelijkheid en discipline moet opbrengen om zo de capaciteit te ontwikkelen om tot zelf-gericht leren te komen, wat een van de uiteindelijke doelen is van de ontwikkelde persoon.

Michael Moore ondersteunt de opinie van Wedemeyer in grote lijnen. Ook hij hecht grote waarde aan de autonomie van de student. Naast de voornoemde principes van Wedemeyer legt hij nog eens sterk de nadruk op de *dialog*. Hij erkent dat studenten een grote mate van verschil vertonen in de mate waarop zij in staat zijn zelfstandig te leren. Een hogere mate van individualisatie (of gebrek aan structuur) brengt meer verantwoordelijkheid in de richting van de student, maar eveneens naar de begeleiders/tutoren.

Moore stelt drie criteria voor beoordeling van de mate van autonomie van de student:

Autonomie in de objectieve context: De mate waarin de keuze van leerdoelen bepaald wordt door de student dan wel door de docent.

Autonomie wat betreft studiemethoden: De mate waarin de keuze van begeleiders, boeken en andere media wordt gedaan voor de student of de docent.

Autonomie in evaluatie: De mate waarop beslissingen over de evaluatie-methoden en criteria, die gebruikt worden, in handen van de student of de docent liggen.

Op grond van bovengenoemde criteria omschrijft Moore onafhankelijke studie als een “onderwijsprogramma”, waarin het leerproces gescheiden plaatsvindt wat betreft plaats en tijd van het leerinstituut, en waarin de student een op zijn minst even grote invloed heeft als de docent op keuze van leermaterialen, bronnen en evaluatie.

De theorie van Börje Holmberg PhD (emeritus professor FernUniversität) betreffende afstandsonderwijs zouden we kunnen samenvatten met de term: het geleide didactische gesprek. Hierin wordt sterk de nadruk gelegd op de betekenis van *interactie en communicatie*. Holmberg meent dat afstandsonderwijs (hij spreekt consequent van “afstandsstudie”) in het bijzonder geschikt is voor het individuele leren, omdat het typisch gebaseerd is op persoonlijk leren door individuele studenten, meer of minder onafhankelijk van de directe leiding van docenten. De student in het afstandsonderwijs bevindt zich in een dusdanige situatie, dat hij een veel grotere kans heeft in vergelijking met reguliere studenten, op een individuele keuze wat hij wil leren. Afstandsonderwijs is wel zelf-studie, maar het is niet een alleen leren, want de student is niet alleen. Hij heeft een ondersteunende onderwijs-organisatie achter zich staan.

In overeenstemming met Holmberg legt John Baath (Swedish distance educator) nog eens extra de nadruk op de betekenis van de tweerichtings-communicatie in het afstandsonderwijs. Hij beschrijft hoe deze vorm van onderwijs dikwijls uitgroeide tot grote ondernemingen, waar het onderwijzen steeds meer “geïndustrialiseerd” werd (om de term van Otto Peters te gebruiken). Dit heeft massale vormen aangenomen in het schriftelijk onderwijs. Hij vraagt zich echter af hoe in deze grootschalige instituten de tweerichtings-communicatie tot zijn recht komt.

Vervolgens wijst hij erop uit eigen ervaring tot de ontdekking te zijn gekomen, hoe de begeleider in staat was zijn studenten te stimuleren tot enorme prestaties door constructieve kritiek, aanmoediging en persoonlijke betrokkenheid bij het leerproces.

Een aantal deskundigen (bijvoorbeeld Malcolm Knowles en Robert Boyd in de Verenigde Staten) noemen autonoom leren als het voornaamste kenmerk van het volwassen leren. Volwassenen hebben een verlangen naar onafhankelijkheid. In de meeste aspecten van het dagelijks leven achten zij zichzelf in staat zelf beslissingen te nemen en over het algemeen willen ze niet alleen, maar zijn ze ook in staat hetzelfde te doen ten aanzien van het leerproces.

In de geïnstitutionaliseerde onderwijsprogramma’s hebben we rekening te houden met drie categorieën volwassen studenten:

1. We treffen de zelf-gerichte studenten aan, die voor zichzelf vastgesteld hebben welke programma’s van het instituut tegemoet komen aan hun onderwijsdoelen.
2. Anderen zijn gericht op het verkrijgen van een graad of diploma, welke via de door het instituut aangeboden programma’s behaald kunnen worden.
3. Tenslotte zijn er studenten die vanuit interesse een studie volgen, zonder het directe oogmerk van een diploma.

Baath meent dat een goede begeleider zich moet kunnen voorstellen wat de student nodig heeft, de student moet inspireren en bemoedigen en dat op een levendige manier moet doen. Waar we de nadruk leggen op autonoom en zelf-gericht studeren, is de uitspraak van Boyd van grote betekenis. In zijn “Psychological definition of adult education” stelt hij dat de volwassen student in staat gesteld moet worden tot:

“het studievak direct te benaderen zonder dat een andere volwassene zich in een serie van interveniërende rollen plaatst tussen de student en het object van studie. De volwassen student kent zijn eigen normen en verwachtingen. Hij heeft er geen behoefte aan om gedirigeerd te worden en ook behoeft hij geen goedkeuring of beloning van gezaghebbende zijde”.

In grote lijnen kunnen we de redenering van Boyd onderschrijven met uitzondering van enkele aspecten.

In de eerste plaats zijn wij de mening toegedaan dat - onafhankelijk van leeftijd - een ieder behoefte heeft aan de een of andere vorm van goedkeuring. Daarenboven menen wij dat waar het gaat om het verkrijgen van academische titels niet alleen de student, maar ook de onderwijs-instantie het recht en de plicht heeft normen en criteria te stellen.

De volwassen student moet dus zoveel mogelijk zelf het leerdoel opstellen, zodra hij geconfronteerd wordt met het oplossen van een probleem, het verkrijgen van een vaardigheid of het vergaren van informatie. Tijdens het leerproces kan de student steeds beoordelen of zijn voortgang in overeenstemming is met het gestelde doel en zelfs moet hij kunnen beslissen andere wegen in te slaan om nog beter dit doel te kunnen bereiken.

Gevolgen van zelf-gericht leren op de organisatie van afstandsonderwijs:

1. Het is van belang dat er een netwerk van instituten, docenten/tutors en studenten wordt gevormd, zodat studenten - ondanks dat zij zelfstandig het gekozen onderwijstraject voltooien - toch de mogelijkheid hebben op het netwerk terug te vallen, indien er steun, advies, goedkeuring e.d. nodig is.
2. Dit vereist dat docenten het 'leiden' van studenten loslaten en zich richten op 'begeleiden waar daarom gevraagd wordt' in een onderwijsproces, dat zich kenmerkt door interactie en transformatie.
3. Een en ander betekent een verandering in de strategie van het onderwijs-instituut. In overleg met de begeleiders wordt mede door de studenten een selectie van literatuur en andere cursusmaterialen gemaakt, die in overeenstemming is met hun interesse en onderwijsdoel. Dit kan gebeuren op grond van hun beroepsbeoefening of specifieke interessegebieden.
4. Het zou mogelijk wenselijk zijn een scheiding aan te brengen tussen de onderwijsfunctie en de accreditatiefunctie. Een diploma zou gegeven moeten worden, als bewijs geleverd wordt, dat aan de eisen is voldaan wat betreft voldoende kennis en vaardigheden in relatie tot het verkrijgen van het beoogde diploma.

Het begeleiden van de autonome student:

Voor het begeleiden van de student is het van belang dat het onderwijsinstituut uitgaat van de volgende criteria:

1. Het bieden van een goed psychologisch klimaat dat de student toont dat hij geaccepteerd, gerespecteerd en gesteund wordt, en waarin een geest van gezamenlijkheid tussen docent/begeleider en student ontstaat.
2. Het leggen van nadruk op zelf-onderzoek wat betreft onderwijsbehoeften. Dit betekent dat de student een manier aangereikt moet worden tot vorming van een model wat betreft bekwaamheden en karakteristieken die verkregen moeten worden; tevens een manier van diagnosticeren van het huidige niveau van bekwaamheden en mogelijkheden. Vervolgens moet dan de kloof tussen het verlangde niveau en het tegenwoordige niveau overbrugd worden.
3. Het betrekken van de student in het plannen van een persoonlijk programma, dat gebaseerd is op de voornoemde zelf-diagnose, waarbij de behoeften moeten worden vertaald in specifieke leerdoelen, waarbij leerervaringen moeten worden gebruikt om deze doelen te bereiken, en tevens een evaluatieproces om te onderzoeken in hoeverre deze doelen inderdaad bereikt worden of zijn.
4. De docent/begeleider moet optreden als een bron van informatie, een specialist wat betreft bepaalde procedures en een participant in het leerproces.
5. De begeleider helpt de student in het proces van zelf-evaluatie. Dit houdt in dat studenten zelf bewijzen verzamelen over de voortgang naar het onderwijsdoel.
6. Nadruk moet worden gelegd op technieken, die de ervaring van volwassen studenten aanspreekt. Er moet een verandering plaatsvinden van overdrachtsvormen, zoals colleges en alleen maar verplichte studiematerialen, in de richting van ontdekkend leren (eigen inbreng in het studieprogramma) die de student een kans geven er zelf actief in betrokken en verantwoordelijk voor te zijn.

Samenvatting:

In het algemeen kunnen we stellen, dat het, in het kader van afstandsonderwijs, gaat om individueel leren, waarin iedere student een studieplan volgt dat gebaseerd is op de uitgangspunten van het onderwijsinstituut en het aangeboden curriculum, maar eveneens op de door de student zelf opgestelde leerdoelen en inbreng van specifieke kennis en ervaring.

Het leerproces wordt gevolgd en ondersteund door een daartoe gekwalificeerde docent/begeleider/tutor en een supervisor vanuit het onderwijsinstituut.

De onderwijsstrategie is erop gebaseerd dat de student, in samenspraak met de begeleider(s) van het onderwijsinstituut, in staat is zijn onderwijsbehoefte en leerdoelen te bepalen.

Door deze wijze van denken worden studenten actieve participanten in hun leerproces. Een dergelijke participatie levert een enorme bijdrage tot de professionele voorbereiding en carrière van de student

De term 'Afstandsonderwijs' omvat de verschillende vormen van studie op alle niveaus die niet onder voortdurende begeleiding van tutores staan in collegezalen. Aan de andere kant profiteren studenten van een tutorsysteem 'op afstand'. Ofschoon de student niet de mogelijkheid heeft tot direct contact met een tutor, is een 'twee-weg'-communicatie tussen de student en het ondersteunende instituut karakteristiek voor deze vorm van studeren (begeleiding via e-mail of telefonisch). Er wordt ook wel gesproken van 'onafhankelijk studeren'.

In de ontwikkeling van onze onderwijsideeën hebben wij binnen Dutch University College onze didactiek gebaseerd op psychologisch onderzoek bij volwassenen-studie. Studenten kunnen niet alleen in de hun beschikbare tijd en op basis van hun capaciteiten studeren, maar hebben bij de geïndividualiseerde programma's ook de gelegenheid richting aan hun studie te geven door eigen inbreng in het curriculum, binnen de vereiste academische standaards.

Studieprogramma's:

Op basis van bovengenoemde uitgangspunten zijn binnen DUC diverse studieprogramma's ontwikkeld: "Vedische Studies", "Vedic Sciences" en Praktische/toegepaste Psychologie". Verder zijn nog enkele programma's in voorbereiding: "Gnostiek & Hermetica", "Cultuur & Religiestudies" en "Kabbalistische Psychologie".

Wij verwijzen hiervoor naar onze website: www.duc-scs.nl

Deventer, 10 juni 2009